

Sleutels voor synodaal overleg

Carine Devogelaere, coördinator IPB

“De **weg van de synodaliteit** is de weg die God van de Kerk van het derde millennium verwacht. Ze is een constitutieve dimensie van de Kerk”, zodat “wat de Heer van ons vraagt, in zekere zin, al in het woord ‘synode’ is vervat”.

Paus FRANCISCUS, Ceremonie naar aanleiding van de 50ste verjaardag van het instituut van de bisschoppensynode (2015)

De **jongerenpastoraal** kan alleen maar synodaal zijn; ze kan met andere woorden alleen maar tot stand komen door “**samen op weg**” te gaan.

Dit impliceert een **waardering** van de charismatische gaven die de **Heilige Geest** aan elk van de leden van de Kerk verleent in overeenstemming met de roeping en zending, doorheen een proces van medeverantwoordelijkheid. (*Christus leeft 206*)

Op 2 maart 2018 verscheen in Rome een document van de Internationale Theologische Commissie:

Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk

verder afgekort als SynLZKerk met het nummer van het geciteerde artikel

Inhoud:

- *Synodaliteit in de Schrift, in de Traditie, in de geschiedenis*
- *Naar een theologie van de synodaliteit*
- *De realisatie van synodaliteit: subjecten, structuren, processen, synodale praktijken*
- *De bekering tot een vernieuwde synodaliteit*

‘In de meer dan vijftig jaar sinds het laatste concilie tot op de dag van vandaag is het besef van de Kerk als gemeenschap in steeds grotere groepen van het volk Gods gerijpt, en op diocesaan, regionaal en universeel niveau hebben **positieve ervaringen met synodaliteit** plaatsgevonden. (bisschoppensynodes, bisschoppenconferenties e.a.)

Daarnaast zijn er **raden** opgericht die de communio en de samenwerking tussen de plaatselijke Kerken en de bisschoppen hebben bevorderd om op regionaal en continentaal niveau pastorale lijnen uit te stippelen.’ (SynLZKerk 41)

Synode

De **Bisschoppensynode** is een permanent instituut van de katholieke kerk en komt bijeen voor gewone of buitengewone algemene vergaderingen, op uitnodiging van de paus. Gewone synoden vinden meestal om de drie tot vier jaar plaats. Daarnaast zijn er sporadisch ook speciale vergaderingen, zoals de recente Amazonesynode.

De volgende algemene vergadering van de Bisschoppensynode vindt plaats in Rome in de herfst van 2023. **Thema: SYNODALITEIT**

Voor het eerst is een vrouw, Nathalie Becquart, ondersecretaris van een Bisschoppensynode.

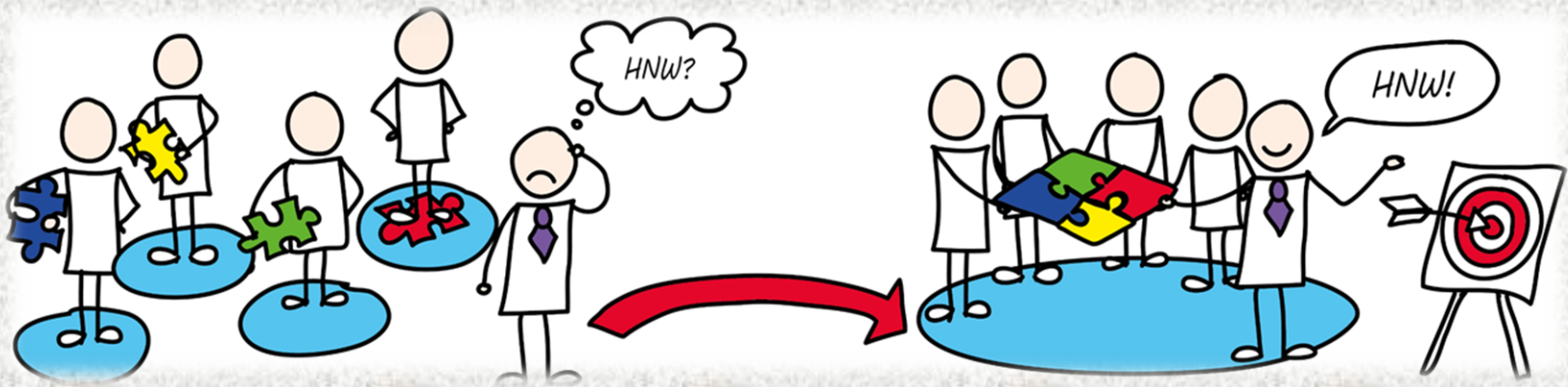
Terminologie

- Synode: van het Grieks *sun* (**samen**) en *hodos* (**weg**)
  - Jezus is de Weg, de Waarheid en het Leven
  - Christenen zijn mensen van de weg

Terminologie

- Synodaliteit als 'nieuw' begrip van paus Franciscus, geënt op Vat II:
  - ‘op basis van de leer van de **sensus fidei fidelium** (*geloofszin van de gelovigen*) zijn alle leden van de Kerk actieve subjecten van evangelisatie’ (SynLZKerk 9)

Sensus fidei – een innerlijk zintuig

Enerzijds verwijst de *sensus fidei* naar het **persoonlijke vermogen van de gelovige** om, binnen de gemeenschap van de Kerk, de geloofswaarheid te onderscheiden.

Sensus fidei in het leven van de Kerk, Internationale Theologische Commissie 2014, art 3

Sensus fidei – een innerlijk zintuig

Anderzijds verwijst de *sensus fidei* naar een sociale en kerkelijke werkelijkheid: het **geloofsaanvoelen van de Kerk** zelf, dat haar in staat stelt haar Heer te herkennen en zijn woord te verkondigen. *Sensus fidei* in deze betekenis is zichtbaar wanneer de gelovigen convergeren in een levende beaming van een gelovig leerstuk of een element van de christelijke *praxis*.

Deze convergentie (*consensus*) speelt in de Kerk een vitale rol: de *consensus fidelium* is een betrouwbaar criterium wanneer bepaald moet worden of een leerstuk of praktijk tot het geloof van de Apostelen behoort.

Sensus fidei in het leven van de Kerk, Internationale Theologische Commissie 2014, art 3

Articulatie
tussen allen,
sommigen
en één

Mens Franciscus! Gerhard Mester – uitg. Halewijn

Allen – sommigen – één

De deelname van “allen” wordt geactiveerd door **consultatie in het proces van voorbereiding** van de synode en heeft tot doel alle stemmen te verzamelen die de uitdrukking zijn van het volk van God in de lokale Kerk.

-> via de Bisschoppenconferenties voorbereidende bevragingen voor de synode over het gezin en over de jongeren: brede bevraging gericht aan alle gelovigen

Allen – **sommigen** – één

De deelnemers aan synodes, door **verkiezing of benoeming** door de bisschop/paus, zijn de zogenaamde *enkelen* of *sommigen*.

Het is van essentieel belang dat de synodedeelnemers in hun geheel een betekenisvol en evenwichtig beeld geven van de lokale Kerk, dat de **verscheidenheid** aan roepingen, bedieningen, charisma's, competenties, sociale status en geografische afkomst weerspiegelt.

Allen – sommigen – één

De bisschop, die de synode van de lokale Kerk samenroept en voorziet, is geroepen om de **dienst van de eenheid en van leiding** uit te oefenen met het gezag dat hem toekomt.

Synodaal proces gebeurt binnen een **hiërarchisch** gestructureerde gemeenschap

=> onderscheid tussen

proces besluitvorming
(decision making)

= synodale bevoegdheid

pastorale beslissing
(decision taking)

= ministeriële bevoegdheid

In de anglicaanse gemeenschap bestaat de uitdrukking 'Synodaal bestuurd maar episcopaal geleid'. Scheiding van wetgevende en uitvoerende macht + synergie tussen gave van de Geest aan de hele gemeenschap en aan de bisschop.

Verschillende fasen in een synode

0. Sensibilisering van iedereen, info en vorming over het thema
1. Brede raadpleging van iedereen
2. Viering van de synode zelf (in verschillende sessies verspreid over een aantal maanden)
3. Afkondiging van de decreten (door de bisschop) en implementatie

In de praktijk

Synodaliteit laat zich aflezen op 3 manieren:

1. als cultuur of **stijl**
2. in **structuren** zoals raden of overlegorganen
3. in de concrete **processen** of praktijken
(vergaderingen en samenkomsten)

1. Een synodale cultuur

- **Waardering van de inbreng van 'allen'**
  - Clerus en leken, vrouwen en mannen
  - Inbreng op basis van gaven en functie
  - Opgelet voor clericalisering
  - Opgelet voor concentratie van de verantwoordelijkheid

1. Een synodale cultuur

- **Gericht op het grotere geheel: sentire cum Ecclesia**
  - Van 'ik' naar 'wij' met bijzondere aandacht voor de stemlozen
  - Voelen, begrijpen en waarnemen in harmonie met de Kerk
  - Eigen zwakheid erkennen en elkaars fouten vergeven

1. Een synodale cultuur

- **Dialogoog in de Geest**

- Luisteren naar het Woord van God
- Spreken vanuit wat de Geest te zeggen geeft
- Luisteren naar wat de Geest door de ander zegt
- Vanuit de veelheid komen tot keuzes = gemeenschappelijke onderscheiding

In de praktijk

Synodaliteit laat zich aflezen op 3 manieren:

1. als cultuur of **stijl**
2. in **structuren** zoals raden of overlegorganen
3. in de concrete **processen** of praktijken
(vergaderingen en samenkomsten)

2. Concrete structure

Permanent diocesan organs

- Priest council (obligatory)
- Diocesan Pastoral Council (not obligatory)

Parish

- Council for economic affairs
- Parochial pastoral council -> **obligatory**
and **synodal**

2. Concrete structure

Interdiocesaan Pastoraal Beraad (uit het RIO)

- Opgericht na Vaticanum II = 50 jaar geleden
- Een interdiocesaan overleg- en adviesorgaan van de rooms-katholieke kerkgemeenschap in Vlaanderen
- Leden uit de verschillende bisdommen en uit groepen, raden, organisaties en bewegingen
- Vooral geëngageerde leken maar ook priesters en religieuzen. De bisschoppen zijn waarnemend lid.

2. Concrete structuren

Interdiocesaan Pastoraal Beraad

- Samen zoeken de leden hoe ze een antwoord kunnen bieden op de uitdagingen waar we als kerkgemeenschap voor staan.
- Het overleg en de thema's houden altijd het welzijn van de hele kerkgemeenschap en haar zending in de samenleving voor ogen.
- Iedere deelnemer aan de dialoog draagt er zorg voor het standpunt van de ander met respect te benaderen en er het waardevolle in te erkennen.

In de praktijk

Synodaliteit laat zich aflezen op 3 manieren:

1. als cultuur of **stijl**
2. in **structuren** zoals raden of overlegorganen
3. in de concrete **processen** of praktijken
(vergaderingen en samenkomsten)

3. Synodale processen in de praktijk

Bisschoppensynodes in Rome

- Over het gezin, jongeren, Amazone

Diocesane synode in Doornik

- Enige in België sinds Vat II

Jongerensynode in het bisdom Brugge

- In opvolging van de jongerensynode in Rome in oktober 2018

Sleutels voor synodaal overleg

Inbreng van allen

consultatie van de sensus fidei van 'allen'

- Laagdrempelige bevraging: hoe organiseren?
  - Oproep: via welke kanalen?
  - Formulier: Online of papier?
  - Interviews: welke selectie?
  - Moeilijk bereikbare groepen
- Verwerking antwoorden
  - Door wie?
  - Welke wegen?
  - Afwijkende/profetische stemmen

Sleutels voor synodaal overleg

Thema en voorbereidende fase

- Over welke onderwerpen kunnen we samen overleggen? Welke onderwerpen komen misschien niet in aanmerking?
- Belang van voldoende informatie
  - Inbreng experts
  - Vorming van de deelnemers

Sleutels voor synodaal overleg

Overleg door sommigen – synodaal overleg zelf

- Hoe gebeurt de samenstelling van de groep?
  - Benoeming, aanduiding
  - Verkiezing van onderuit -> inbreng van allen
- Wie ontbreekt? Welke stem wordt niet gehoord?
- Op welke manier wordt informatie gedeeld?

Sleutels voor synodaal overleg

Overleg door sommigen – synodaal overleg zelf

- Gelijkwaardigheid van de inbreng van de aanwezigen (soms gemakkelijker zonder experten)
- Grondhouding van de deelnemers:
  - ‘deelname aan het leven van de Kerk’
  - het gemeenschappelijk belang voorop stellen
  - streven naar consensus

111. Synodale dialoog vergt moed zowel bij het spreken als bij het luisteren. Het gaat er niet om in een debat verstrikt te raken waarbij één spreker zich aan de anderen probeert op te dringen of hun standpunten met krachtige argumenten te weerleggen, maar om met respect en gewetensvol uit te drukken wat als een nuttige **suggestie van de Heilige Geest** wordt ervaren met het oog op de gemeenschappelijke onderscheiding, en tegelijkertijd open te staan voor wat in de standpunten van de anderen door dezelfde Geest wordt gesuggereerd “tot welzijn van allen” (vgl. 1 Kor 12,7).

Uit het document *Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*

Het criterium volgens hetwelk “eenheid gaat boven conflict” is van bijzonder belang in de beoefening van de dialoog, bij het omgaan met een diversiteit van meningen en ervaringen, bij het leren van “een manier om geschiedenis te schrijven, een ruimte van leven waar conflicten, spanningen en tegenstellingen een **veelvormige eenheid** kunnen bereiken, een eenheid die **nieuw leven voortbrengt**”, waardoor het mogelijk is “een gemeenschap in verscheidenheid” te ontwikkelen. De dialoog biedt immers de mogelijkheid om nieuwe perspectieven en nieuwe gezichtspunten te verwerven die nieuw licht werpen op de behandeling van het onderwerp van discussie.

Uit het document *Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*

Het is een kwestie van het uitoefenen van “een relationele manier van naar de wereld kijken, die dan een gedeelde kennis wordt, een zienswijze doorheen de ogen van de ander en een gemeenschappelijke visie over al wat is”. Voor Paulus VI is waarachtige dialoog “een **kunst van spirituele communicatie**” die specifieke houdingen vereist: liefde, respect, vertrouwen en voorzichtigheid. “Het klimaat van dialoog is de vriendschap. Maar boven alles is het de dienstbaarheid”

Uit het document *Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*

Sleutels voor synodaal overleg

Overleg door sommigen – synodaal overleg zelf

= een proces van
gemeenschappelijke onderscheiding

Gemeenschappelijke onderscheiding

- Een geschenk uit de Ignatiaanse spiritualiteit: Geestelijke Oefeningen in groep (GeOS)
- Loslaten van mijn 'ik' en eigen visie om een gemeenschappelijk 'wij' te kunnen ontdekken (heilige onverschilligheid)
- Onder het Woord van God staan en de tekenen van de tijd lezen in het licht van het evangelie
- Luisteren naar wat de Geest zegt in mij en in elke andere deelnemer

Gemeenschappelijke onderscheiding

- Onderscheiden wat verbindt – dat kan zijn wat de meerderheid zegt maar ook de (profetische) stem van een enkeling kan uitgroeien tot het gemeenschappelijk besluit
- Heldere formulering van het besluit van het synodaal overleg om het voor te leggen aan de verantwoordelijke (onderscheid *decision making* en *taking*)

[gemeenschappelijke onderscheiding \(platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org\)](https://platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org)

Contact: Hilde Van Linden, hi.vanlinden@gmail.com

PLATFORM
IGNATIAANSE SPIRITUALITEIT

Home Ons aanbod Wie we zijn Onze spiritualiteit Contact Steun ons

Platform voor Ignatiaanse spiritualiteit > Wat wij doen > Gemeenschappelijke onderscheiding

Gemeenschappelijke onderscheiding

Onderscheiden in groep

Gemeenschappelijke Onderscheiding (GeOS) is geïnspireerd door de spiritualiteit van Ignatius van Loyola en gebeurt vanuit de grondvisie dat God niet enkel individuele personen leidt maar ook groepen.

De Geest spreekt tot elk lid van de groep.

Ieders inbreng is daarom belangrijk en verrijkt de groep als geheel. Om het spreken van de Geest te horen is een klimaat van verstillings en openheid nodig.

Een GeOS-sessie bestaat uit 3 tijden. In een eerste tijd ontvangen de leden van de groep een blad voor persoonlijke meditatie en gebed. Dan volgt een uitwisseling in een kleine groep van 4 à 6 personen. Dat gesprek vraagt een intens en respectvol luisteren naar elkaar zodat er ruimte ontstaat voor de verschillen en ieder lid vrijuit kan spreken. In een derde tijd komt de hele groep samen om het gesprek verder te zetten.

Een GeOS-proces beslaat meerdere dagen, aansluitend of met tussenpozen.

Een GeOS-traject is bedoeld voor groepen die voor een keuze staan of die tijd willen maken om zich te bezinnen over de vraag wie ze zijn of waartoe ze samen geroepen zijn. Een groep kan zich bijvoorbeeld afvragen of hij kan blijven bestaan en onder welke vorm dat in de toekomst mogelijk is. Het GeOS-team kan een groep begeleiden om te ontdekken wat de leden ten diepste

Sleutels voor synodaal overleg

Het synodaal proces vraagt tijd, is een proces

- Verzamelen van voldoende informatie
- Luisteren naar het Woord van God en kijken naar de tekenen van de tijd: wat heeft de Geest mij te zeggen?
- Luisteren naar wat de Geest aan ieder van de groep zegt en tijd nemen om daarin te horen wat de Geest tot ONS SAMEN zegt.

Soms is dat snel duidelijk, soms vraagt het verschillende gespreksrondes om tot een gemeenschappelijk besluit te komen.

Sleutels voor synodaal overleg

Het synodaal proces vraagt tijd, is een proces

- De weg naar een besluit wordt samen afgelegd. Daarom is het belangrijk dat *dezelfde mensen* de verschillende gespreksrondes meemaken.
- Het gaat niet om een uitwisseling van ideeën (opsomming) maar om te onderscheiden wat daaruit *gemeenschappelijk* besloten wordt
- Dit vraagt een andere *vergadercultuur*: gebed en onderling vertrouwen, vrijheid van spreken en respect, tijd om een beslissing eventueel uit te stellen tot een consensus gegroeid is

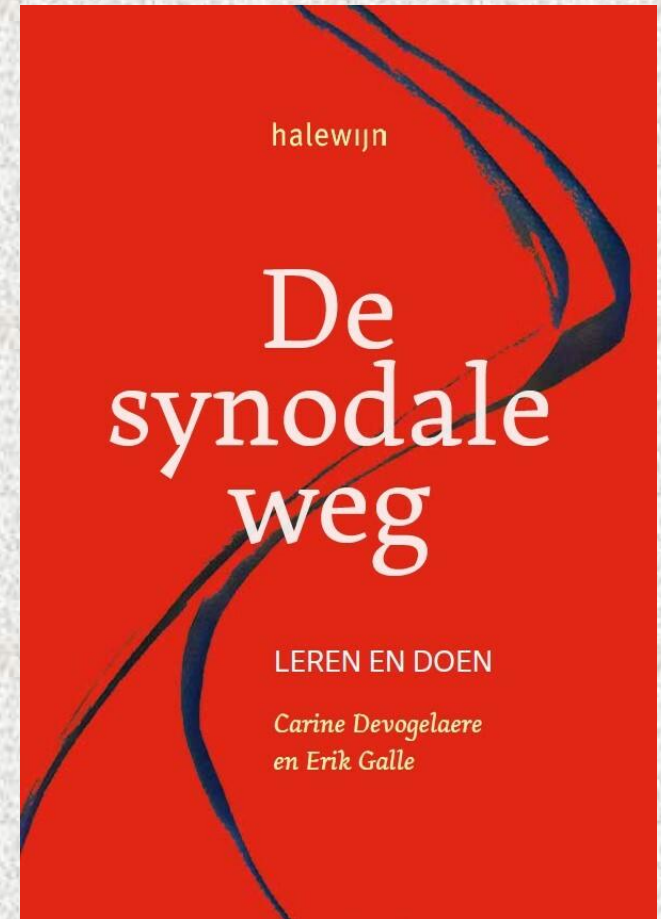
Een handreiking

De synodale weg. LEREN EN DOEN

Erik Galle en Carine Devogelaere

Halewijn 2021

1. Een synodale cultuur
2. Een synodale aanpak
3. De synodale praktijk

Werkinstrument: gebedsbladen

<https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/de-synodale-weg-gebedsbladen>

Hier vindt u een aanbod van gebedsbladen die horen bij de brochure **De synodale weg. Leren en doen.**

1. [Huis dat een levend lichaam wordt](#)
2. [Geen dienst mijn collega pikt je op](#)
3. [Licht uit spot aan om het kleine te zien](#)
4. [Kom dat zien](#)
5. [Geboortehuis](#)
6. [Twee in één](#)
7. [Voedsel voor onderweg](#)

Werkwijzer voor de gebedsbladen

Gebed – Bijbeltekst – beeld – pistes voor het gebed – gemeenschappelijk gebed

Tips voor de uitwisseling en voor daarna

Gemeenschappelijk gebed

Zoals een wever
draadt met elkaar verbindt,
brengt U, Heilige Geest,
mensen samen.

Wij danken U
dat U ons aan elkaar gegeven hebt.
Hoe vercheiden we ook zijn,
U brengt ons bij elkaar.

Steeds opnieuw leert U ons
dat eenheid
het vertrekpunt blijft
te midden van onze verscheidenheid.

Als we met zijn allen
verankerd zijn in U,
dan blijven we verbonden.

Als we samen U zoeken,
dan vinden we elkaar.

Zegen ons met uw nabijheid
en vorm ons
tot een heilige gemeenschap
met elkaar.

1 HUIS DAT EEN LEVEND LICHAAM WORDT

Over de gemeenschap waarvan ik lid ben

Gebed

Heilige Geest,
reik me die brui aan,
want door ik zie,
waar ik wel eens overheen kijk:
dat ik als gelovige
died uitmaak
van een gemeenschap.

Dat die zien
me helpt
om verder te kijken
dan mezelf alleen.

Leer me ook ontdekken
dat U het bent
die me met anderen verbindt.

Wees de behouder
van deze eenheid,
maak ze vruchtbaar.

Open de ogen van mijn hart,
nodat ik de kansen zie tot groei,
voor mezelf en de gemeenschap
waartoe ik behoort.

Uit: *De godeloos weg: Leven en doen: Halesjtsj, 2021. Bestellen via www.halesjtsj.info*

Uit: *De godeloos weg: Leven en doen: Halesjtsj, 2021. Bestellen via www.halesjtsj.info*

verso

Bijbeltekst (Handelingen 2, 42-47)

De eerste christenen wijdde zich trouw aan het onderwijs dat de apostelen gaven, en aan de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en het gebed. Vrees beving iedereen en er gebeurden vele wonderen en tekenen door toedoen van de apostelen. Allen die het geloof hadden aangenomen, bleven bijeen en bezaten alles gemeenschappelijk. Ze verkochten huizen en goeder en verdeelden dat onder allen naar ieders behoeften. Dagelijks gingen ze vrouw en eengezind naar de tempel, braken bij iemand aan huis het brood, gebruikten samen hun maaltijden in blijdschap en eenvoud van hart, loofden God en zongen in de gans bij heel het volk. De Heer breidde hun kring dagelijks uit; steeds meer mensen werden gered.

Beeld

Ik probeer me voor te stellen hoe de eerste christenen samenkwamen en hoe ze hun gemeenschap opbouwden op basis van wat Jezus hun geleerd had.

Pistes voor het gebed

- Ik houd de panarchie- of geloofsgemeenschap waarmee ik behoort voor ogen. Wanneer en hoe heb ik contact met (mensen van) die gemeenschap? Welke band heb ik met deze gemeenschap?
- Wat betekenen voor mij de zondagse eucharistieviering?
- Zijn er andere activiteiten waarop ik (mensen van) de gemeenschap ontmoet?
- Welke rol speelt deze gemeenschap in mijn christen-zijn? Wat verwacht ik ervan?
- Van welke gemeenschap droom ik? Hoe zou die eruit zien?

Als afsluiting van mijn persoonlijk gebed noem ik wat ik wil delen met de anderen.

Uit: *De godeloos weg: Leven en doen: Halesjtsj, 2021. Bestellen via www.halesjtsj.info*

Uit: *De godeloos weg: Leven en doen: Halesjtsj, 2021. Bestellen via www.halesjtsj.info*